

સાસુની મથરાવટી મેલી હોય છે એટલે...

- વીનોદ ભટ્ટ

મારા એક સ્નેહીની પુત્રીએ ફરીયાદભર્યા અવાજે મને કહ્યું કે, “વીનોદ અંકલ, લગભગ બધા જ લેખકો વહુઓને જ સુધરવાની શીખામણ આપતા હોય છે; પણ અમારું નસીબ પેલી ‘ઈવ’ જેવું સારું નથી કે જેને સાસુ નહોતી. સાસુ જાણે દેવની દીકરી હોય એમ એને તો સુધરવાનાં બે વેણ પણ કોઈ કહેતું જ નથી ! સુધરવાની સઘળી જવાબદારી પુત્રવધુની જ છે ? સાસુની કોઈ જવાબદારી જ નથી ! દાનેશ્વરી કર્ણની જેમ વહુને દીકરો આપી દીઘો એટલે વાતવાતમાં વહુને લડવા-વઢવાનો, ધમકાવવાનો ને ચેન્જ માટે વહુને બાળી મુકવાનો અધીકાર પણ સાસુને આપોઆપ મળી જાય છે ? આ સાસુઓને પણ આપવા જેવી બેચાર સલાહો તમારા જેવાઓએ આપવી જોઈએ...” આ દીકરીનું કહેવું ખોટું છે એમ કહેવુંય જો કે સાવ ખોટું છે; પરંતુ નવોદીત વહુને કુમળા છોડની જેમ ધારીએ તેમ વાળી શકાય; કીન્તુ ઝાડના થડને ધારીએ તેમ વાળવા જતાં તેને વાળવા જનાર જ બેવડો વળી જશે. પાકા ઘડે કાંઠા ચડાવવાનું કામ કેટલું કપરું છે એની તો ઘડો બનાવનારને જ ખબર પડે. છતાં ભલે, તો આજે સાસુને સુધારવા માટે બે વાત એના કાનેય નાખીએ. જો કે તેને સુધરવાની ગેરંટી તો ખુદ સાસુય આપી શકશે કે કેમ એની આગાહી કરવી મુશ્કેલ છે; કેમ કે એક મા લેખે તેનો ત્યાગ અમુલ્ય છે. પાળી પોષીને બાવીસ--પચ્ચીસ વર્ષનો કરેલ દીકરો, ઘડીના છણા ભાગમાં પારકી જણીના ચરણે ધરી દેનાર માને આપણે કહી કહીને કેટલું કહી શકીએ !

મંજુબહેન, એક અજાણી છોકરી કે જેણે તમને કાળા યા ધોળા, સ્વપ્નમાંય જોયાં નથી એ તમારા ઘરમાં પેસતાં જ તમને મમ્મી કહેવા મંડી જાય છે. પોતાનાં સગાં ભાઈબહેનોને છોડીને આવેલી એ દીકરી, તમારાં અન્ય સંતાનોને દીયર, જેઠ, નણંદ બનાવી દે છે. બાપના નામની અટકને તડકે મુકીને તમારા પરીવારની અટક પર જ અટકી જાય છે, એ અટકને આત્મસાત કરી લે છે. તમારા ત્યાગની સામે એ દીકરીનો ત્યાગ શું તમે ઓછો ગણો છો ? તમારા પરીવારને સુખી કરવા અને સાથે સાથે પોતેય સુખી થવા, તમારા કુટુંબમાં તે ઝંપલાવતી હોય છે. સાસરેથી ઝગડીને આવેલી મોટી નણંદનેય તેણે બોનસમાં સ્વીકારી લે છે અને ધારો કે આ સબબે તેનું ભાગ્ય સારું હોય તો પણ, દરેક ઘરમાં એકાદ બદમીજાજ કે એમ. આર. (મેન્ટલી રીટાર્ડેડ) દીયેર યા જેઠ યા તો કકળાટીયણ નાની નણંદ હોય છે. ઉપરાંત પતી પણ એકાદ નાનું--મોટું વ્યસન ધરાવતો

હોય તે છતાંય, આવા વાતાવરણમાં ગોઠવાઈ જવા તે હૃદયપુર્વક પ્રયાસ કરે છે -- આની કોઈ વીસાત ખરી કે નહીં ?

અલબત્ત, સાસુ-વહુની લડાઈ એ વ્યક્તી વ્યક્તી વચ્ચેની લડાઈ નથી હોતી; પણ ભુતકાળ અને વર્તમાન કાળ વચ્ચેની, પેઢી-પેઢી વચ્ચેની, સમય-સમય વચ્ચેની લડાઈ જ હોય છે. 'મારી સાસુએ મને હખ્ખે (સુખે) ધાન ખાવા દીધું નહોતું; કે નહોતું મારા પેટે પાણી પડવા દીધું ને સાસુ સામે નીસાસો નાખવાની પણ મારી હીમ્મત નહોતી, ચંપકીયાનો બાપ પણ માવડીયો થઈને એની માનો મારા પરનો ત્રાસ જોયા કરતો; પણ માને વારતો નહીં, જ્યારે હું વહુને કશું કહેવા જાઉં છું, તો મારો જણ્યો ચંપકીયો એની બાયડીનું ઉપરાણું લઈને મને દબડાવે છે - સાવ વહુ ઘેલો છે !' મને થાય છે કે આવા વાતાવરણમાં ઉછરેલી સાસુ, પોતાની સાસુએ કરેલ અન્યાયનો બદલો પોતાની વહુ સામે લેવાની મનોવૃત્તી ધરાવતી હશે. જો કે તેના અચેતન મનમાં, તેની જાણ બહાર આવું બધું ચાલતું હશે !

તાજેતરમાં એક કીસ્સો એવો જાણવા મળ્યો, જેમાં એક સાસુ મંત્ર--તંત્ર કરતા એક તાંત્રીક પાસે ગઈ ને રૂપીયા ત્રીસ હજાર એ તાંત્રીકે એની પાસેથી ધુતી લીધા. તાંત્રીક પાસે જનાર એ સાસુ દોરા--ઘાગાથી તેની પુત્રવધુનું ધનોતપનોત કાઢી નાખવા માગતી હતી. પુત્રવધુનું પાણી ઉતારી નાખવાની નેમથી તે તાંત્રીક પાસે ગયેલી, પણ પુત્રવધુનું પાણી ઉતારી શકી નહીં; એટલે પછી વીકલ્પે એ તાંત્રીકનું પાણી એણે ઉતારી નાખ્યું. તેને જેલયાત્રા કરાવી દીધી, સાસુ એ પણ ભુલી ગઈ કે પુત્રવધુ મારા દીકરાનું અડધું અંગ છે !

દીકરીને વહુ થવાની તાલીમ નાનપણથી જ એની મા પાસેથી મળવા માંડે છે. સાસરે જઈને સાસુ સાથે કેવી રીતે વર્તવું એ દીકરીને વારંવાર કહેવામાં આવે છે. જ્યારે સાસુને તો આદર્શ સાસુ બનવાની ટ્રેનીંગ પોતાની સાસુ દ્વારા પ્રાપ્ત થતી હોય છે ! તે વહુ હતી તે દીવસોમાં તેના પર ગુજારાયેલો એવો સીતમ, તેના વડે તેની વહુને સહન કરવો ના પડે એટલું તો તે ચોક્કસ કરી શકે - સવાલ ઈચ્છાશક્તીનો છે.

'સુનીતા, તને હાંડવો બનાવતાંય નથી આવડતું ? એ તો સાવ સહેલું છે ! તારી મમ્મીએ તને આટલુંય નથી શીખવ્યું ? તને વેઢમી બનાવતાં ના આવડે એ હજી સમજાય; પણ રોટલો ઘડતાંય નથી શીખી ? બહુ કહેવાય ! ગામડાની ગમે તેવી અભણ સ્ત્રીનેય રોટલા બનાવતાં આવડે છે ને તું પાછી એમ. એ. થયેલી છું, તને શરમ કે સંકોચ જેવું નથી થતું ?'

રોટલા ટીપતાં નહીં આવડવા બદલ વહુને તમે કડવાં વેણ કહો છો; પણ તમને એ દીવસો યાદ આવે છે, જ્યારે તમારાં મધરે તમારા હાથ પર વેલણ ફટકારી ફટકારીને ગોળ રોટલી વણતાં માંડ શીખવાડેલું ? મધર આઘાંપાછાં હોય ત્યારે ભીના લોટને જેમતેમ પાથરીને, એના પર મોટો વાડકો દબાવી, બીલકુલ ગોળાકાર રોટલી બનાવ્યાની વધાઈ મા પાસે ખાઈ, તમે શાબાશી મેળવતાં ! આ અંચાઈ ના કહેવાય ? એક વાર કઢીમાં કડવા લીમડાની મોટી ડાળ નાખી દેવાને કારણે તમને એક અઠવાડીયા માટે વધુ અભ્યાસ અર્થે પીયર રવાના કરવામાં આવેલાં, એ તમે સાવ ભુલી ગયાં, મંજુબહેન ? ફાસ્ટફુડના આ જમાનામાં તમારી પુત્રવધુ સહેજ પણ બોલ્યા વગર સેન્ડવીચ અને ભેળ બનાવી શકતી હોય, તેને ટોમેટો સુપ બનાવતાં પણ આવડતું હોય ને દાબેલી ખરીદતાંય આવડતું હોય એ પુરતું નથી ! રોટલી--રોટલાની ક્યાં માંડો છો - બજારમાં બ્રેડ તો જોઈએ એટલી મળે છે, નથી મળતી ? તો પછી !

રસોઈયાને હાથે ઘણીવાર રસોઈ બગડતી હોય છે. એ પ્રોફેશનલ હોવા છતાં એના હાથે મસાલા ઓછા--વત્તા નથી પડતા ? તો નવોદીત પુત્રવધુ અતીઉત્સાહ અને ઉદારતાથી દાળ--શાકમાં ક્યારેક વધુ મીઠું નાખી દે તો મુંગા મોંએ ને મરચાનું પ્રમાણ થોડું વધારે હોય તો પણ તમારે બહુ મોટેથી નહીં એવા માફકસરના સીસકારા સાથે પીરસવામાં આવેલ ભોજન કમનેય, આરોગી જવાની ટેવ પાડવી જોઈએ, જેથી પુત્રવધુ અપરાધભાવ ન અનુભવે. તમને તો ખબર જ છે કે વહુ પણ એ જ રસોઈ જમવાની છે, તેનેય સ્વાદમાં ગરબડ થયાની ખબર પડી જ જશે. સ્વરચીત રસોઈ માંડ પોતાના ગળે ઉતાર્યા બાદ તે તમને પુછે કે, ‘મમ્મી, દાળમાં મીઠું જરા વધારે પડી ગયેલું, નહીં ?’ ત્યારે કટાક્ષ ન લાગે એમ ઠાવકું હસીને કહી દેવું કે, ‘દાળ તે થોડી વધારે બનાવી હોત તો એટલી બધી ખારી ન લાગત. એ તો બેટા, ચાલ્યા કરે, કામ કામને શીખવે. એમ તો કોઈ વાર મારા હાથેય મીઠું વધારે નથી પડતું ? દરેક ઘરની રાંધવાની પદ્ધતી અલગ અલગ હોય છે. તારા હાથે રોજ ક્યાં મીઠું વધારે પડે છે ! આવું હોય ત્યારે તારા સસરાની વાડકી દાળ જુદી કાઢી લેવી, તેમને બી. પી. છે ને એટલે. બાકી આપણને તો બધુંય ચાલે.’

અને વહુથી અજાણતાં ક્યારેક સારી ને સ્વાદીષ્ટ રસોઈ થઈ જાય તો એનાં વખાણ અચુક કરવાં, તેણે કરેલી મહેનતનો થાક ઉતરી જશે ને એકવાર તેના કાનને પ્રશંસા સાંભળવાની ટેવ પડી જશે તો રસોઈનું ધોરણ આપોઆપ સુધરવા માંડશે. બાકી, રસોઈ અંગે કાયમ કચકચ કરશો તો અકળાઈને તમને કહી દેશે કે, ‘મારી માએ તો મને આવું જ રાંધતાં શીખવાડ્યું છે. આનાથી સારું ખાવું હોય તો જાતે રાંધી લેવું.’ પત્યું ! પછી રસોડું કાયમી ધોરણે તમારા ગળે ભરાઈ જશે. એક

વાત યાદ રાખો, આપણે જીવવા માટે ખાઈએ છીએ. વહુને એવું લાગવું ન જોઈએ કે આ ડોસી તો દહાડે દહાડે સ્વાદીયણ બનવા માંડી છે !

ના, સુનીતા તમારાં પગ કે માથું નહીં દબાવે; (તમારા ગળાની ગેરંટી નહીં ! એનો આધાર તમારા તેની સાથેના વ્યવહાર પર છે.) એને બદલે તે સ્ટોપેક કે એનેસીનની ટીકડી આપે તો ઓછું લાવ્યા વગર તે ગળી લેવી. અપેક્ષા એ જ સર્વ દુઃખોનું મુળ છે. એ દીવસો ગયા; વહુ માથું દબાવી આપે !

વહુની વાત વહુ પાસે; પણ આપણે સુખી રહેવું હોય તો શક્ય હોય ત્યાં સુધી આંખ-કાન ખુલ્લાં રાખવાં ને મોં બંધ રાખવું, જેથી આપણા મોંમાંથી અપ્રીય વાણી બહાર આવતી અટકશે ને એથી શક્તી અને આયુષ્ય બન્ને વધશે. જો કે એક વાત છે, આયુષ્ય વધવાવાળી વાત વહુને બહુ નહીં ગમે - વહુને ગમતું બધું તો કેવી રીતે કરી શકાય !

જો કે સાસુની મથરાવટી મેલી હોય છે, એટલે સમાજમાં પોતાની આબરુ ઉજળી કરવી હોય તો દરેક સાસુએ, તેની સાસુ તો લાખોમાં એક છે એવું સર્ટીફિકેટ પોતાની વહુ પાસેથી મેળવવા માટે હૃદયપુર્વકનો સાચકલો પ્રેમ વહુ પર ઢોળવો જોઈએ.

થોડાંક વર્ષો પુર્વે અમદાવાદમાં શ્રેષ્ઠ સાસુઓની એક સ્પર્ધા યોજાઈ હતી. આ સ્પર્ધામાં ભાગ લેનાર વહુઓએ તેમની સાસુઓનાં વખાણ ભરપેટ કર્યાં હતાં. અલબત્ત, આ વહુઓની એફીડેવીટ લેવામાં નહોતી આવી. હા, એ ખરું કે આ વહુઓ જે કંઈ બોલી હતી એ સ્વેચ્છાએ, સાસુજી જેવાં આંતરીક કે બાહ્ય દબાણ વગર બોલી હતી. તેમને જો કે ખબર તો હતી જ કે આ કાર્યક્રમ પત્યા બાદ સાસુના ઘરે જ જવાનું છે. (**ચોખવટ** : ઘર કાયમ સાસુઓનું જ હોય છે, સસરાઓનું નહીં.).

જાહેરમાં શ્રેષ્ઠ સાસુ હોવાનો એવોર્ડ મેળવનાર સાસુ ખાનગીમાં પણ પોતાની શ્રેષ્ઠતા ટકાવી રાખવા દીલથી મથશે અને વહુ-દીકરીને તો આમાં ફાયદો જ છે ને ! આમ જોવા જઈએ તો દીકરી નામની કળી તો પીયરના કુંડામાંથી સસુરાલ નામના કુંડાની તદ્દન નવી માટીમાં કુલ બનીને ખીલવા આવી છે - તેને પણ વહુ મટી દીકરી થવું છે. તેને માટે તો આ જ સાચું ઘર છે.

આ ગયો એ જાન્યુઆરી મહીનાના અખબારમાં સમાચાર હતા કે નવસારી પાસેના એક ગામમાં એક સાસુ-વહુ ઘણાં વર્ષોથી મા-દીકરી બની સાથે રહેતાં હતાં. વૃદ્ધાવસ્થાને કારણે સાસુ ગુજરી ગઈ, એ સમાચાર જાણતાં જ ઘરના ખુણે ઉભેલી પુત્રવધુ ત્યાં જ ફસડાઈ પડી, ગુજરી ગઈ ! બંનેની સ્મશાનયાત્રા એક સાથે નીકળી જેને અહોભાવથી જોવા આખું ગામ ઉમટ્યું હતું ... આ સમાચાર અહીં મુકવા પાછળનો અમારો હેતુ એવો નથી કે સાસુની પાછળ પાછળ વહુએ પણ જવું. ઘણી સ્ત્રીઓ ભવોભવ એ જ પુરુષને પતી તરીકે માગતી હોય છે, એની પાછળ કદાચ વેરવૃત્તી કામ

કરતી હોય એમ બને. કીન્તુ આ વેરભાવના છેક સાસુ સુધી ખેંચવામાં આપણી શોભા નહીં. સાસુને એકલીને જ્યાં જવું હોય ત્યાં સુખેથી જવા દેવી. આ રીતે સાસુની પાછળ ના પડાય. સાસુ ક્યાં જાય છે એવા કુતુહલથી પણ તેનો પીછો ના કરવો, તેના સુખમાં જ આપણું સુખ સમજવું.

મારું કહેવું ખોટું છે ?

- વીનોદ ભટ્ટ

(તા. 15મી ઓગસ્ટ 2010ના 'દીવ્ય ભાસ્કર' દૈનિકની રવીવારીય પુર્તી 'Sunday'માં પ્રકાશીત થતી એમની લોકપ્રીય કટાર 'ઈદમ્ તૃતીયમ્'માંથી લેખકની સ્નેહપુર્ણ વીશેષ પરવાનગીથી સાભાર...ઉત્તમ ગજજર)

લેખક સમ્પર્ક: શ્રી. વીનોદ ભટ્ટ, 7 - ધર્મયુગ કોલોની, વેદ મન્દીર પાસે, કાંકરીયા રોડ, અમદાવાદ- 380 022 ફોન - 079-2545 2700

@@@

'સન્ડે ઈ-મહેફીલ' - વર્ષ: છઠું - અંક: 205 - November 21, 2010

'ઉંઝાજોડણી'માં સાભાર અક્ષરાંકન: બલવન્ત પટેલ - patel.balvant@gmail.com

@@@@@

'Lakhe Gujarat'

Now no need for asking us to send Zip to have the facility to write in Gujarati directly on screen without copying and pasting business..

You may have Window XP, 7, 8, Vista or Apple Mac..

Please, open our website "<http://lakhe-gujarat.weebly.com/>" and have automatic installation of key boards and enjoy writing in Gujarati and Devnagri (Hindi, Marathi, Sanskrit)

More than 59,00,000 Gujarati Language lovers have visited

<http://www.gujaratilexicon.com>

More than 5,70,000 have visited Digital Bhagwadgomandal

<http://www.bhagwadgomandal.com>

More than 86,000 have visited Lokkosh

<http://lokkosh.gujaratilexicon.com>

You too are invited to visit Gujaratilexicon with a new interface.

.....
'સન્ડે ઈ-મહેફીલ' - વર્ષ: છઠું - અંક: 205 - November 21, 2010

'ઉંઝાજોડણી'માં સાભાર અક્ષરાંકન: બલવન્ત પટેલ - patel.balvant@gmail.com

.....